

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLGİÇ ERTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/28942)

Karar Tarihi: 3/6/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Muammer TOPAL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Bilgiç ERTÜRK
Vekili : Av. Jülide ERTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yıkım kararının iptali istemiyle açılan davada makul sürede yargılamanın tamamlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının; mülkün uzun süre yıkım tehdidi altında kalması nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/7/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
6. Başvurucu Ankara ili Yenimahalle ilçesi sınırları içinde bulunan taşınmazın malikidir.
7. Taşınmazın, *tarımsal tesis* olarak planlanmasına karşın *ofis* şeklinde inşa edilmesi nedeniyle Yenimahalle Belediye Encümeni 4/5/2006 tarihinde yapının yıkımı ve başvurucuya idari para cezası verilmesi yönünde karar almıştır.

8. İşlemin iptali istemiyle açılan davada Ankara 5. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 31/1/2008 tarihli kararı ile davayı reddetmiştir. Ret gerekçesinde öncelikle idari para cezasına karşı adli yargı kolunda dava açıldığı, verilen kararın kesinleştiği vurgulanarak idari para cezası yönünden davanın incelenemeyeceği ifade edilmiştir. Yıkım kararı yönünden ise özetle bilirkişi raporu uyarınca yapının konut ve sera binası olarak belirlendiği ancak taahhüt edilen koşullara ve alınan izinlere uygun inşa edilmediğinin anlaşıldığı belirtilmiştir.

9. Danıştay Altıncı Dairesi 8/10/2008 tarihli kararı ile ret hükmünü onamıştır.

10. Bu yargı süreci devam ederken taşınmazın bulunduğu bölgede yapılan imar planı değişiklikleri sonucunda ilgili alan Temakent Kentsel Dönüşüm ve Toplu Konut Alanı olarak belirlenmiş ve bunun üzerine başvuru 2009 yılında yeniden yapı ruhsatı ve iskân izni talebinde bulunmuştur.

11. Karar düzeltme aşamasında Danıştay Ondördüncü Dairesi 10/10/2011 tarihli kararı ile yıkım işlemi yönünden yapılaşma koşulları ve parsellerin kullanım alanlarına ilişkin olarak eksik inceleme ile karar verildiği gerekçesiyle hükmü bozmuştur.

12. Mahkeme bozma kararına uyarak gereken incelemeleri davalı idareden bilgi ve belge temin etmek suretiyle yapmış ve yapının bu incelemeler sonucunda da ruhsata aykırı olduğunu tespit ederek 31/1/2013 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir.

13. Bu arada başvuru ruhsat talebi sonuçlandırılmış ve 6/5/2013 tarihli yapı ruhsatı ile 19/2/2014 tarihli yapı kullanma izin belgesi düzenlenmiştir.

14. Danıştay Ondördüncü Dairesi 16/9/2014 tarihli kararı ile ret hükmünü onamıştır. Karar düzeltme aşamasında ise 24/12/2015 tarihli kararlar, taşınmaz için düzenlenmiş olan yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesinin dosyaya sunulduğu ifade edilerek uyumsuzluk hakkında karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi gerektiği gerekçesiyle ret hükmü bozulmuştur.

15. Mahkeme 13/1/2017 tarihli kararı ile yapı kullanma izni alınmış olan yapının yıkımına imkân kalmadığını ifade ederek konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

16. Başvuru hükmü 19/6/2017 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 11/7/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"1. İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları "

18. Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Bu hüküm Türk hukukunda idarenin mali sorumluluğunun anayasal temelini oluşturmaktadır. İdarenin kamu hukukundan kaynaklanan mali sorumluluğunun Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrası haricinde bir yasal dayanağı bulunmamaktadır. Özel hukuktan farklı olarak -somut bazı konuları düzenleyen birkaç istisna dışında- idarenin idari nitelikteki işlem ve eylemlerinden doğan zararlara ilişkin mali sorumluluğunu düzenleyen genel bir kanun hükmü yoktur. İdarenin kamu hukuku alanından kaynaklanan mali sorumluluğunun çerçevesi ile hüküm ve esasları, Anayasa'nın anılan hükmünden yola çıkılmak suretiyle Danıştay içtihatlarıyla belirlenmiştir. Danıştay içtihatlarına göre idarenin mali sorumluluğu, kusur sorumluluğu ve kusursuz sorumluluk şeklinde ikiye ayrılmakta; kusursuz sorumluluk da dayandığı sebebe göre tehlikeli faaliyetler, mesleki risk, sosyal risk ve fedakârlığın denkleştirilmesi biçiminde tasnif edilmektedir. Kusur sorumluluğunda idarenin kusurlu bulunması (hizmet kusuru) sorumluluğun temel şartı iken kusursuz sorumluluk hâllerinde idarenin kusuru bulunmasa dahi idarenin mali sorumluluğu söz konusu olabilmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, §§ 28, 29, 30).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 3/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

21. *Ferat Yüksel* (B. No: 2014/13828, 12/9/2018) kararında Anayasa Mahkemesi yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ya da yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna (Tazminat Komisyonu) başvuru imkânının getirilmesine ilişkin yolu ulaşılabılır olma, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesinin bulunup bulunmadığı yönlerinden inceleyerek bu yolun etkililiğini tartışmıştır.

22. *Ferat Yüksel* kararında özetle anılan başvuru yolunun kişileri mali külfet altına sokmaması ve başvuruda kolaylık sağlaması nedenleriyle ulaşılabılır olduğu, düzenleniş şekli itibarıyla ihlal iddialarına makul bir başarı şansı sunma kapasitesinden mahrum olmadığı ve tazminat ödenmesine imkân tanınması ve/veya bu mümkün olmadığında başka türlü telafi olanakları sunması nedenleriyle potansiyel olarak yeterli giderim sağlama imkânına sahip olduğu hususunda değerlendirmelerde bulunulmuştur (*Ferat Yüksel*, §§ 27-34). Bu gerekçeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesi, ilk bakışta ulaşılabılır olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna vararak başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir (*Ferat Yüksel*, §§ 35, 36).

23. Mevcut başvuruda söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu; yapıya ruhsatın ve yapı kullanma izin belgesinin haksız olarak geç verildiğini, yapının uzunca süre yıkım tehdidi altında kaldığını ve üzerinde tasarruf hakkı gereği gibi kullanılmayan yapı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

26. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (*Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri*, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaatinin olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoğlu*, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

27. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Mülkiyet hakkı, özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsama sahip olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (*Hüseyin Remzi Polge*, B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31; *Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri*, § 51).

28. Somut olayda başvurunun imar mevzuatı hükümleri kapsamında yıkım kararına konu olan taşınmazının üzerinde tasarruf edilebilecek nitelikte ekonomik değere sahip bir yapı olduğu ve bu ekonomik değerinin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

29. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

30. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. İddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde

giderilememesi durumunda bireysel başvuru yoluna başvurulabilir (*Bayram Gök*, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 17, 18).

31. Somut olayda başvuru, hak edildiği halde gereken ruhsat ve izinlerin geç verilmesi, yapının uzun süre yıkım tehdidi altında kalması nedeniyle yıkım işleminin iptali için açtığı davayı temel alarak mülkiyet hakkının ihlali iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur.

32. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Bu maddede bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (*Eyyüp Boynukara*, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41). Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma ve oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etmek sorumluluklarını da içermektedir (*Selahattin Turan*, B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

33. Somut olayda zarara uğranıldığı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası idarenin taşınmaza gereken izinleri vermediği ve hukuka aykırı yıkım kararı olarak taşınmazdan faydalanmayı engellediği hususlarına dayanmaktadır. Taşınmazın yıkımına ilişkin işleme dair yargı süreci ise taşınmaza gereken ruhsat ve izinlerin verilmesi nedeniyle yıkılma ihtimalinin ortadan kalkması sonucu *konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığı* hükmü ile sonuçlanmıştır. Dolayısıyla yargı sürecinde yıkım kararının hukuka aykırı olduğu yönünde bir sonuca varılmış değildir. Bu nedenle öz olarak başvuru idarenin edimleri sonucu yıkım kararına muhatap olmuş, idarenin yaptığı plan değişiklikleri sonucu ruhsat almış ve yargı sürecinin seyrini de yine idarenin edimleri belirlemiştir.

34. İlgili hukuk kısmında yapılan alıntılardan da anlaşıldığı üzere pozitif hukukumuzun idarenin işlem ve eylemleri nedeniyle uğranılan zararın tazmini için etkin hukuki yolları temin ettiği açıktır. Bu bağlamda başvuruçunun mülkiyet hakkının etkin şekilde korunması bakımından hukuka aykırı olarak ruhsat/izin vermediği ve yıkım kararı aldığını iddia ettiği idareye karşı taşınmaz üzerine tasarruf edememesi gibi nedenlerle uğradığını ileri sürdüğü zararlar için tazminat davası açarak idare hukuku araçlarından yararlanması mümkündür.

35. Buna karşın başvuru bu yargısal yola başvurduğuna dair herhangi bir somut bilgi veya belge sunamamıştır. Başvuru mülkiyet hakkı ihlali iddiasında bulunduğu bu başvuruyu, yıkım kararına karşı açtığı ve karar verilmesine yer olmadığı kararı ile sonuçlanan yargı sürecini temel alarak gerçekleştirmiştir. Bu durumda mülkiyet hakkının korunması bağlamında hukuk sisteminde mevcut etkili hak arama yollarının tüketildiğinin kabulü mümkün değildir.

Başvuru Numarası : 2017/28942

Karar Tarihi : 3/6/2020

36. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemiş olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarını tüketilmemesi nedeniyle* KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarını tüketilmemesi nedeniyle* KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 3/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ